

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Mokslo ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAUNORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

LIETUVOS BITININKŲ SVEIKATOS TYRIMAS

Darbo autorius. Petras SLADKEVIČIUS, II kursas.

Darbo vadovas. Doc. dr. Marija JAKUBAUSKIENĖ, VU MF Sveikatos mokslų institutas, Visuomenės sveikatos katedra.

Darbo tikslas. Įvertinti Lietuvos bitininkų fizinės ir psichinės sveikatos rodiklius bei bitininkavimo poveikį sveikatai.

Darbo metodika. Atliktas paplitimo tyrimas, kurio tikslinę populiaciją sudaro Lietuvos bitininkai (N=9807), tyrime dalyvavo reprezentatyvi tyrimo imtis N=369 (5 proc. paklaida). Tyrimas atliktas 2023 m. lapkričio – 2024 m. vasario mėn. taikant mišrų duomenų rinkimo būdą (269 anketos surinktos taikant anoniminę anketinę apklausą internete, 104 anketos surinktos popieriniame formate dalyvaujant bitininkų draugijų susirinkimuose). Tyrimo instrumentą sudarė 7 dalių klausimynas: sociodemografiniai klausimai, klausimai apie darbą bityne, bičių produktų naudojimą bei validuotos skalės – Pasitenkinimo gyvenimu skalė (SWLS, Cronbacho alfa=0.89), Paciento sveikatos klausimynas (PHQ-9, Cronbacho alfa=0.86) bei Alkoholio vartojimo sutrikimų identifikavimo testas (AUDIT-C). Muller alerginių reakcijų skalė naudota įvertinant organimo reakciją bičių įgėlimams. Duomenims apdoroti naudota SPSS 23.0 statistinis duomenų paketas. Duomenų analizei taikyti aprašomosios statistikos metodai, skaičiuoti dažniai, chi-kvadratas, Mann-Whitney U testas, skirtumai tarp grupių laikyti statistiškai reikšmingi, kai $p \leq 0.05$, taikyta daugianarė tiesinė regresinė analizė.

Rezultatai. Tyrimo dalyvavo 369 respondentai: 73 proc. (n=270) vyrų ir 27 proc. (n=99) moterų. Tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis – 57.8 m. (SN=14.4). Vidutinė bitininkavimo trukmė – 21 m. (SN=15.5), ilgiausia – 71 m., trumpiausia – 1 m. *Sveikatą lemiantys veiksniai.* Vidutinis vyrų kūno masės indeksas (KMI) buvo 27.7 (SD=4.4, Max=53.2, Min=19.8, Moda=24.2), moterų KMI buvo 27.6 (SD=5.5, Max=46, Min=13.1, Moda=22.9). Vyrų dažniau nei moterys turėjo antsvorio ($p=0.019$). Kartais ar kasdien rūko 18.7 proc. bitininkų, 36.2 proc. nurodė rūkantys dirbdami bityne. Žalingas alkoholio vartojimo lygis (naudojant AUDIT-C skalę) nustatytas 18 proc. vyrų ir 16 proc. moterų. *Sveikatos vertinimas.* Bitininkai savo sveikatą vertino gerai ir tik 2 proc. vertino blogai ar labai blogai, kai Lietuvos rodiklis yra 14 proc. Dantų ir dantenų būklę bitininkai taip pat vertino gerai (M=3.24/5). Pas gydytoją odontologą nurodė, jog niekada nėra lankęsi net 10 proc. tyrimo dalyvių (Lietuvoje šis rodiklis – 0.7 proc.). *Bičių produktus* sveikatinimosi tikslais vartojo 59 proc., *kartais vartojo* – 36 proc., nevartojantys nurodė 5 proc. respondentų. Stambus bitininkai (>100 šeimų) dažniau nesirenka bičių produktų nei smulkūs ($p < 0.001$). Nebuvo rasta ryšio tarp lėtinių ligų ir bičių produktų (ne)vartojimo, išskyrus cukrinį diabetą ($p=0.001$), kuriuo sergantys dažniau nevartoja bičių produktų. Dažniausios medaus ir kitų bičių produktų pasirinkimo priežastys: kvėpavimo sistemos ligos – 62 proc., imuniteto stiprinimas 77 proc., virškinimo sistemos

ligos – 31 proc., dermatologinės būklės – 53 proc. Tyrime išskirtas pikis, kurį reguliariai naudoja 31 proc. tiriamųjų ir pasireiškus simptomams 43 proc. *Darbo sauga bityne.* 26 proc. tyrimo dalyvių nurodė naudojantys oksalo rūgšties garintuvą bičių gydyme. Mažesnių bitynų savininkai (<50 šeimų) palyginus su stambiais (>50 šeimų), dažniau nenaudoja dujokaukių dirbdami su sveikatai pavojinga medžiaga – oksalo rūgštimi ($p=0.008$). Su nugaros problemomis dirbdami bityne bitininkai susiduria nepriklausomai nuo lyties ($p=0.57$) ar amžiaus ($p=0.828$). Lėtinių nugaros problemų turintys bitininkai dažniau patiria nugaros patempimus ar traumas ($p<0.001$). Stambių bitynų savininkai (>50 bičių šeimų), palyginus su smulkesnių (<50 šeimų) dažniau susiduria su nugaros patempimais ar traumomis ($p=0.001$). 95 proc. tyrimo dalyvių nurodė po bičių įgėlimo nepatiriantys sisteminės reakcijos (0 laipsnio), 5 proc. patiria I ar II pagal Muller skalę. Moterys dažniau patiria sisteminės reakcijas nei vyrai ($p=0.011$), ypač jei turi kitų alergijų ($p=0.001$). *Psichikos sveikata, pasitenkinimas gyvenimu.* Sunkius depresijos simptomus dažniau jautė moterys ($p=0.005$) bei tie, kuriems yra diagnozuotas psichikos sutrikimas ($p<0.001$). 15–54 m. amžiaus bitininkų grupei taikytas modelis ($R^2=0.448$, $F=15.6$, $p<0.001$) numatė, kad pasitenkinimas gyvenimu buvo susijęs su mažesniu depresijos lygiu (pagal PHQ-9), $b=-0.412$, $t(?)=-5.55$, $p<0.001$, mažesniu žalingu alkoholio vartojimu (pagal AUDIT-C), $b=-0.306$, $t(?)=-4.53$, $p<0.001$ bei finansine padėtimi, $b=0.167$, $t(?)=2.24$, $p=0.027$.

Išvados. Bitininkai pasižymi gera subjektyvia sveikata. Tiek vyrų, tiek ir moterų KMI buvo panašūs (KMI=27,7 ir 27,6 atitinkamai). Kartais ar kasdien rūkė apie 1/5 bitininkų. Žalingai alkoholį vartojo 18 proc. vyrų ir 16 proc. moterų. 60 proc. bitininkų patys vartojo bičių produktus sveikatinimo tikslais. 26 proc. bičių gydyme naudojo oksalo rūgštį, mažų bitynų savininkai dažnai nei didelių nenaudojo dujokaukių dirbdami su šia sveikatai pavojinga medžiaga. 95 proc. bitininkų nepatiria sisteminių reakcijų po bičių įkandimo. Aukštesnis bitininkų pasitenkinimas gyvenimu buvo susijęs su mažesniu depresijos paplitimu, mažesniu žalingu alkoholio vartojimu bei geresne finansine padėtimi.

Raktažodžiai. Bitininkų sveikata; bitininkų psichinė sveikata; bičių produktai; darbo sauga bityne; bičių įgėlimai.